

Inhoud

Colofon	2
Voorwoord	3
1. Bestuur	4
2. Staf en vrijwilligers	5
3. Kerntaken en activiteiten	6
3.1. Voorlichting en publiciteit over vrede, mensenrechten en PBI	6
3.2. Werving, training en begeleiding van (project)vrijwilligers	6
3.3. Lobby en advocacy	6
3.4. Fondsenwerving	7
3.5. Overstijgende activiteiten	7
4. 25-jarig jubileum PBI Nederland	8
5. Financieel overzicht	9
6. Internationale resultaten	12
7. Verhalen uit de praktijk	13
7.1. Hilde Koster vanuit Mexico	13
7.2. Sanne de Swart vanuit Guatemala	14
7.3. Pascal Bodemeijer vanuit Honduras	15
7.4. Clara Kooreman vanuit Colombia	16
7.5. Ingrid Kruijer vanuit Kenia	17
7.6. Arno Driessen over Nepal	18
7.7. Indonesië	19
8. Wereldkaart Peace Brigades International	19
Contactgegevens	20

Colofon

Uitgave van Peace Brigades International – Afdeling Nederland

Productie: Christa Hijkoop en Sukying Wu | Vormgeving: Gijs Koet

Voorwoord

Ruimte maken voor vrede. Wie wil dat niet? Peace Brigades International – Afdeling Nederland (PBI Nederland) draagt hieraan bij. We merken dat velen ons werk waarderen en ons willen helpen. Daar zijn we dankbaar voor. In dit jaarverslag leggen we daarom graag verantwoording af over wat we gedaan hebben in 2013.

In het eerste deel geven we u een kijkje in de keuken: de werkzaamheden van het bestuur, het activiteitenverslag en het overzicht van onze financiën. Onze stichting bestaat sinds 1988 en daarom stonden we eind 2013 stil bij onze 25e verjaardag. We maakten een korte documentaire en blikten terug op wat we de afgelopen 25 jaar hebben bereikt.

Het belangrijkste waar wij natuurlijk aan willen bijdragen, is het creëren van veiligheid voor mensenrechtenverdedigers onder druk. In de landen waar zij bescherming nodig hebben, vormt het werk van de Nederlandse projectvrijwilligers een cruciale schakel. In het tweede deel van dit jaarverslag vertellen zij over een aantal opvallende aspecten van hun werk. Wat doe je zonder wapens in een omgeving met voortdurend wapengeweld in Mexico? Hoe vindt een nieuw team zijn weg in Honduras of Kenia? Hoe kun je onpartijdig blijven in een land als Colombia, waar sinds 1958 een gewapend conflict woedt? Wat doe je als projectvrijwilligers geen visum meer krijgen, zoals in Nepal en Indonesië?

PBI is een lerende organisatie. We worden professioneler en kritischer en ons steeds meer bewust van nieuwe mogelijkheden in Nederland. We zien kansen om meer ruimte te maken voor vrede, zeker nu Minister Frans Timmermans van Buitenlandse Zaken met zijn mensenrechtennota de bescherming van mensenrechtenverdedigers heeft geagendeerd als een Nederlandse verantwoordelijkheid.

Met vertrouwen gaan we daarom het jaar 2014 tegemoet.

Joke Oranje

Waarnemend voorzitter PBI Nederland

Peace Brigades International (PBI)

is een door de Verenigde Naties erkende non-gouvernementele organisatie die sinds 1981 vrijwilligers vanuit de hele wereld uitzendt naar conflictgebieden om bedreigde mensenrechtenverdedigers te beschermen. Via lokale fysieke aanwezigheid, diplomatie en informatieverspreiding beschermt PBI ruim veertig mensenrechtenorganisaties, vredesgemeenschappen en prominente mensenrechtenverdedigers.

Naar schatting hebben 7000 mensen hier direct profijt van en heeft dit werk een positief effect op tienduizenden burgers, hun gemeenschappen en staatsstructuren. PBI heeft momenteel projecten in Colombia, Honduras, Guatemala, Mexico, Kenia, Indonesië en Nepal. PBI creëert *Space for Peace* waardoor mensenrechtenverdedigers zelf in veiligheid aan een betere toekomst kunnen werken. De Nederlandse afdeling ondersteunt deze missie via vrijwilligerstrainingen, fondsenwerving, lobby en voorlichting.

1. Bestuur

Binnen het bestuur zagen we in 2013 zowel wisselingen als stabiliteit. Continue bezetting van het dagelijks bestuur, bestaande uit voorzitter, secretaris en penningmeester, bleef gewaarborgd. In 2013 bestond het bestuur van PBI Nederland uit de volgende personen: Janine Tijhoff (voorzitter), Johanneke de Groot (secretaris), Jonas de Graaf (nieuw bestuurslid, penningmeester), Joke Oranje (bestuurslid, portefeuille fondsenwerving) en Hanna Molly (nieuw bestuurslid, portefeuille human resources). We trokken nog vier nieuwe leden aan voor de portefeuilles human resources, communicatie, lobby en fondsenwerving, maar om verschillende redenen konden zij niet blijven.

In februari trok het bestuur zich terug voor een bestuursdag om nieuwe bestuursleden goed voor te kunnen bereiden op de werkwijze van PBI. Een aantal uitdagingen kwam naar voren, zoals de samenwerking tussen het Internationale Secretariaat en de Nederlandse stichting en de beperkte expertise en menskracht om via communicatie een breed publiek te bereiken. Ook blijkt het moeilijk om oud-projectvrijwilligers enthousiast te krijgen voor een bestuursfunctie. De bestuursleden spraken hun bereidheid uit om zich in te zetten voor continuïteit, geloof in de toekomst, naamsbekendheid, genderevenwicht (meer mannen), organisatiegeheugen en betrokkenheid met een glimlach.

Het bestuur vergaderde dit jaar negen keer. In de vergaderingen stond vooral het werk van de staf en werkgroepen centraal. Bij hun taken op het gebied van training, lobby, communicatie en fondsenwerving waren verschillende bestuursleden nauw betrokken. Recent uit Colombia en Guatemala teruggekeerde projectvrijwilligers deden tijdens bestuursvergaderingen verslag van hun ervaringen. We stelden singer-songwriter Joanna Weston aan als ambassadeur. Zij schreef een lied over vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en lichtte dat toe aan het bestuur. Bestuursleden schoven aan bij gesprekken met Amnesty International, Justitia et Pax en politiek advocate Britta Böhrer.

Op financieel gebied besloot het bestuur om meer te gaan werken volgens een vooraf opgestelde begroting per activiteit. Dit stelt de staf beter in staat om de beschikbare budgetten voor de verschillende werkzaamheden in te schatten. Hoewel het voor het bestuur lastig bleef om regelmatig geïnformeerd te worden over de uitgaven, hebben alle betrokkenen deze werkwijze als positief ervaren. We onderscheidde de activiteiten rond particuliere donaties van de institutionele fondsenwerving. Contact met een in 2012 opgestelde lange lijst van fondsen resulteerde in een aantal bescheiden financiële bijdragen. De particuliere donaties liepen licht terug, maar we konden rekenen op een royale nalatenschap. Oxfam Novib honoreerde in september een aanvraag voor projectfinanciering van een campagne voor de bescherming van vrouwelijke mensenrechtenverdedigers. De subsidie voor *♀Veilig in Actie♀*, zoals we dit project gedoopt hebben, biedt voldoende middelen om het werk in 2014 te kunnen uitvoeren.

2. Staf en vrijwilligers

In 2013 vormden twee parttime betaalde coördinatoren, een parttime stagiair en een parttime vrijwilliger officemanagement samen het secretariaat van PBI Nederland. Emma Jansen bleef het hele jaar aan als coördinator. Het contract van haar collega Anja van Balen liep in juni af en zij besloot om haar loopbaan elders te vervolgen. In oktober nam Christa Hijkoop het stokje van haar over. Clara Kooreman werkte enkele maanden als stagiair aan trainingsproject *Kennisbank* en Rémy Koolschijn begon als stagiair educatie in het kader van project *♀ Veilig in Actie ♀*. Vrijwillige officemanagers Sivan Breemhaar en Petra Roelfzema hielden het kantoor draaiende. Daarnaast kon PBI Nederland rekenen op de onmisbare ondersteuning van gemiddeld 34 vrijwilligers. Zij vormen de vier werkgroepen communicatie, training, landenspecialisten en fondsen en donaties.

In 2013 zonden wij vier projectvrijwilligers uit naar teams van PBI in Mexico, Guatemala, Colombia en Kenia. Andere Nederlanders gaven op vrijwillige basis duurzame steun aan de financiële boekhouding van de projecten in Guatemala en Kenia, aan de internationale Finance Working Group en aan het comité van het nieuwe project in Honduras. Daarnaast bekleedden twee Nederlanders betaalde functies in projecten van PBI, namelijk als teamondersteuning in Honduras en als interim coördinator in Indonesië.

Net als in voorgaande jaren kon PBI Nederland rekenen op de expertise van de leden van de Raad van Advies en de verbondenheid van het Comité van Aanbeveling.

Raad van Advies

Ton Bil (coördinator)
Anna Betsy Kanneworff
Anne-Mieke Semmeling
Annette Jansen
Daan de Wit
Dirk Steen
Jan van Montfort
Jet van Haitsma
Joke Edenburg
Jonneke Naber
Wieck Wildeboer

Comité van Aanbeveling

Bas de Gaay Fortman
Georg Frerks
Hans Visser
Leon Wecke
Paul Rosenmöller
Theo van Boven
Tineke Cleiren
Willem van Genugten
Wim Couwenberg

Een *energizer* houdt vrijwilligers en coördinatoren Christa Hijkoop (derde van links) en Emma Jansen (vijfde van links) scherp tijdens de jaarlijkse *Face2Face*, een dag waarop we het afgelopen jaar evalueren en plannen maken voor het komende jaar.

3. Kerntaken en activiteiten

Om op constructieve en duurzame wijze de bescherming aan mensenrechtenverdedigers in conflictgebieden te blijven ondersteunen, concentreerde PBI Nederland zich in 2013, net als in voorgaande jaren, op de volgende kerntaken:

- Voorlichting en publiciteit over vrede, mensenrechten en rechtvaardigheid en het nut en de noodzaak van PBI's beschermingswerk aan bedreigde mensenrechtenverdedigers;
- Werving, training en begeleiding van (project)vrijwilligers;
- Lobby en advocacy door middel van onderhoud, versteviging en uitbreiding van het (politieke) steunnetwerk;
- Fondsenwerving.

3.1. Voorlichting en publiciteit over vrede, mensenrechten en PBI

In 2013 brachten wij een aantal digitale en geprinte publicaties uit, zoals nieuwsartikelen op de website, twee interne nieuwsbrieven, twee edities van tijdschrift *Peaces* en uiteraard het jaarverslag 2012. Daarnaast produceerden we een breed inzetbare [documentaire](#) over PBI (Nederland) en hielden we natuurlijk onze sociale media actueel. Verspreid over het jaar organiseerden wij twee *Human Rights Cafés*, respectievelijk over verkiezingstijd in Kenia en gedwongen verdwijningen in Mexico. Op 5 mei 2013 gaf een groot aantal vrijwilligers voorlichting via informatiestands op de Bevrijdingsfestivals in vier steden (Amsterdam, Den Haag, Utrecht en Wageningen). Tijdens het 25-jarig jubileum van PBI Nederland presenteerden we een pubquiz over mensenrechten en PBI en nodigden we een expertpanel uit om naar aanleiding van een documentaire over Honduras met elkaar in debat te gaan over de mensenrechtensituatie en PBI's nieuwe project in dit Centraal-Amerikaanse land.

3.2. Werving, training en begeleiding van (project)vrijwilligers

In 2013 organiseerden wij voor (potentiële) toekomstige projectvrijwilligers één informatieavond en één trainingsweekend. Daarnaast investeerden we in onze interne professionalisering. Een vrijwilliger verzorgde een workshop geweldloze communicatie voor vrijwilligers en medewerkers van PBI Nederland. Project *Kennisbank* financierde een aantal interne trainingen en workshops. Twee trainingen "Hoe presenteer je PBI?" gingen vooraf aan vier algemene en verdiepende workshops voor de verschillende werkgroepen. Tijdens een training voor trainers leerden staf en vrijwilligers verschillende methoden en technieken om de verworven kennis en vaardigheden op effectieve en duurzame wijze over te dragen aan (nieuwe) collega's. Om project *♀ Veilig in Actie ♀* zo goed mogelijk uit te kunnen voeren, konden vrijwilligers en medewerkers een interne gendertraining volgen.

3.3. Lobby en advocacy

Ook in 2013 onderhielden we nauw contact met de leden van het (politieke) steunnetwerk van PBI (Nederland) en boorden we nieuwe contacten aan. We voerden lobbygesprekken met beleidsmakers van overheid en non-gouvernementele organisaties en leden van het Europees Parlement. Dit resulteerde onder meer in vragen over Colombia in de Tweede Kamer, gesteld door Marit Maij. Aan de mensenrechtenstrategie van de Nederlandse overheid leverden we een bijdrage via een brief aan Minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans.

3.4. Fondsenwerving

Net als in 2012 liep een delegatie van vrijwilligers en medewerkers van PBI Nederland mee met sponsorloop *Heldenrace*. Helaas lukte het niet om de opbrengst van de vorige crowdfundingactiviteit te evenaren. Omdat we onze donateurs graag bedanken voor hun steun en informeren over ons werk, nodigden we hen uit voor de jaardag en een Benefiet High Tea. Aan deze laatste activiteit konden naast trouwe donateurs ook andere nauw betrokkenen deelnemen. Het benefiet leverde een mooie opbrengst op voor het werk van PBI en achten wij zeker voor herhaling vatbaar.

3.5. Overstijgende activiteiten

Een aantal activiteiten laat zich niet scharen onder uitsluitend één van bovengenoemde kerntaken van PBI Nederland, maar kan vanwege hun belang niet in dit overzicht ontbreken. Met singer-songwriter Joanna Weston sloten wij een samenwerkingsoverkomst. Als ambassadrice van PBI Nederland schreef zij het lied *We all belong* over vrouwelijke mensenrechtenverdedigers. Tijdens vier optredens bracht zij dit nummer ten gehore en vertelde zij haar publiek over PBI's beschermingswerk. Een deel van de opbrengst uit de verkoop van *We all belong* doneerde zij aan PBI Nederland. In het kader van project ♀*Veilig in Actie*♀ organiseerde PBI Nederland samen met CARE Nederland voor beleidsmakers van overheid en non-gouvernementele organisaties een workshop over civiele bescherming aan vrouwelijke mensenrechtenverdedigers in (post)conflictgebieden. In 2013 verwelkomden wij twee mensenrechtenverdedigers die voor een *speaker's tour* Europa bezochten. Alma Rosa García Guevara uit Mexico en Ram Kumar Bandhari uit Nepal vertelden tijdens publieke bijeenkomsten over de risico's van hun vak en voerden gesprekken met leden uit ons (politieke) steunnetwerk. Om het reilen en zeilen van PBI Nederland in 2013 te evalueren en ook de deeljaarplannen voor 2014 weer op elkaar af te stemmen en te integreren in één consistent organisatiebreed jaarplan, vond aan het einde van het jaar de interne bijeenkomst *Face2Face* plaats.

Optreden van PBI Nederland ambassadrice Joanna Weston en haar band tijdens Bevrijdingsfestival Utrecht op 5 mei 2013.

4. 25-jarig jubileum PBI Nederland

Op 6 december 1988 werd, op initiatief van Evert Huisman, de Stichting Internationale Vredesbrigades Nederland opgericht. Nu, 25 jaar later en vele (project)vrijwilligers verder, heeft PBI Nederland zich ontwikkeld tot een stevige en serieuze tak van de internationale mensenrechtenorganisatie. Op 13 en 14 december 2013 stonden we stil bij dit jubileum middels een aantal evenementen en publicaties.

De jubileumactiviteiten begonnen op vrijdag 13 december bij het Utrechtse dB Studio's. Vrijwilligers van toen en nu gaven de aftrap door te vertellen over hun ervaringen in het veld en in Nederland. Het werk van PBI en de rol van de Nederlandse afdeling daarin kwamen in beeld tijdens de première van de [film](#) over PBI Nederland, ontwikkeld in het kader van het 25-jarig bestaan. Middels een pubquiz testten we op ludieke wijze de aanwezigen op hun kennis over mensenrechten, vrede en PBI. Vervolgens werden alle vrijwilligers van PBI Nederland in het zonnetje gezet om zo te benadrukken dat de organisatie niet zou kunnen draaien zonder het vele werk dat zij verzetten. We sloten de avond af met live muziek van onder andere PBI Nederland ambassadrice singer-songwriter Joanna Weston en band. Deze informele, maar informatieve avond trok 53 geïnteresseerden.

Coördinator Christa Hijkoop presenteert het programma van de jubileumactiviteiten.

Op zaterdagmiddag 14 december namen 22 donateurs, vrienden, medewerkers en vrijwilligers van PBI deel aan een benefiet in de vorm van een high tea. In Atelier de Werkvloer in hartje Utrecht kregen zij informatie over het werk van PBI en over Honduras, het land waar PBI's jongste project zetelt. Janine Tijhoff, voorzitter van PBI Nederland, introduceerde de bijeenkomst. Vervolgens beet Carlos Morales van Wageningen Universiteit het inhoudelijke spits af met een analyse van de politieke situatie in Honduras. Student Nick Middeldorp presenteerde de voorlopige bevindingen van zijn veldonderzoek naar sociale bewegingen tegen exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Valdivia Moutawali, inmiddels voor PBI actief in Honduras, vertelde over de opening van ons project daar. De aanwezigen gingen daarna met elkaar in gesprek. Sommige verhinderde donateurs gaven gehoor aan de uitnodiging middels een extra gift. Deelnemers reageerden positief op de opzet van dit benefiet, dat een mooi bedrag opleverde voor het werk van PBI.

Aansluitend volgde in het nabij gelegen Universiteitsmuseum de vertoning van Protection International's documentaire *The Law of the Strongest* en een paneldiscussie onder leiding van *La Chispa's* hoofdredactrice Maja Haanskorf. Carlos Morales, Nick Middeldorp en Lies Joosten, die jarenlang in Honduras werkte, discussieerden met elkaar over de mensenrechtensituatie in Honduras. Het publiek kreeg de gelegenheid om vragen te stellen aan deze ervaringsdeskundigen en aan medewerkers en vrijwilligers van PBI. Tijdens de borrel konden de 55 bezoekers verder napraten over het thema en PBI's werk.

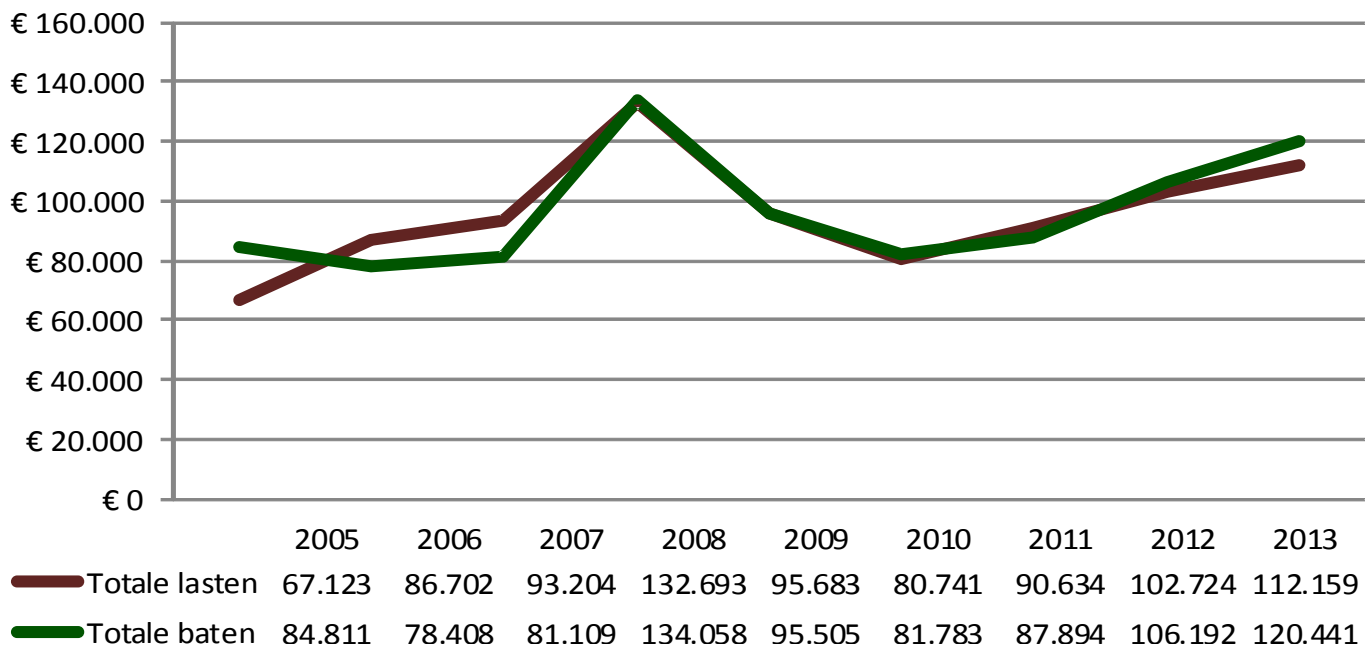

5. Financieel overzicht

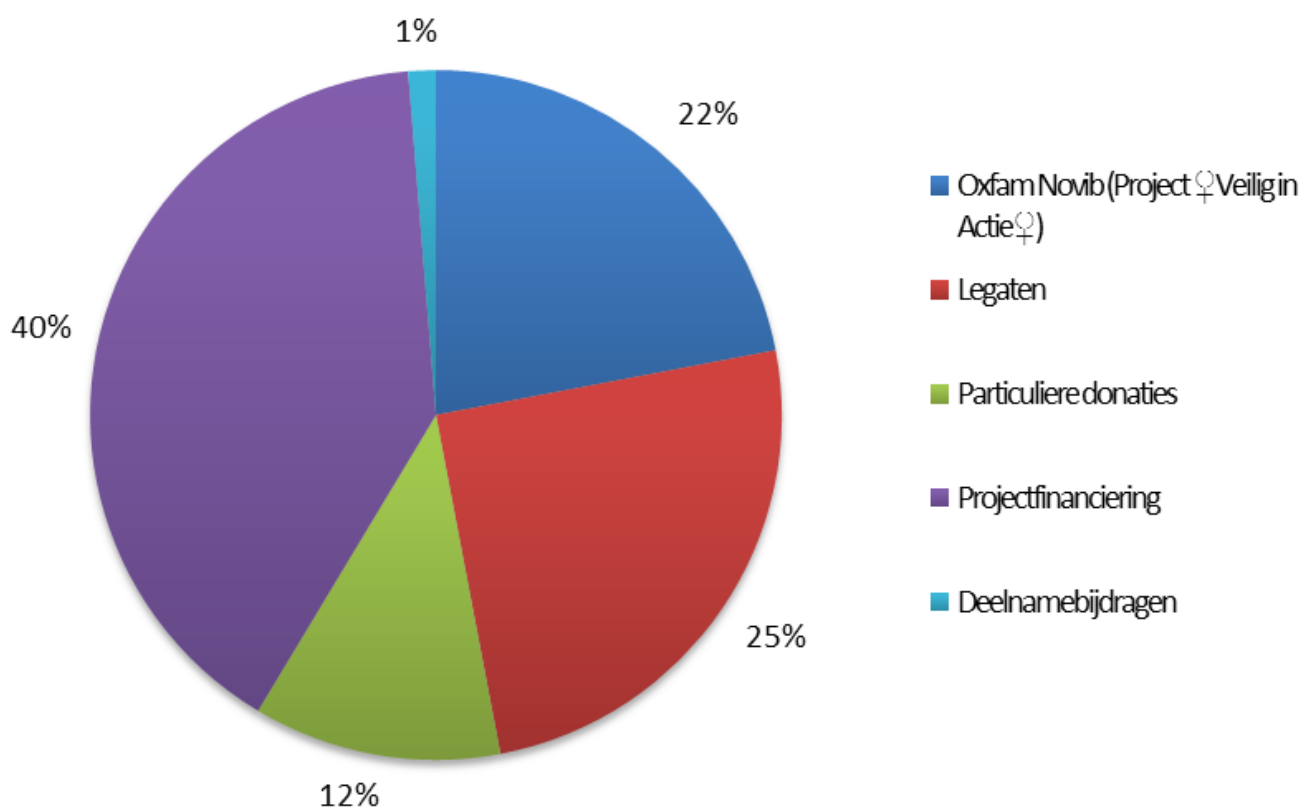
In 2013 zette de groeitrend van PBI Nederland door: zowel de inkomsten als de uitgaven stegen. We sloten het jaar met positief eindresultaat af en versterkten wederom onze reserves. Een grote nieuwe inkomstenbron is de bijdrage van Oxfam Novib voor het project *♀ Veilig in Actie ♀*. Dit startte eind 2013 en loopt door in 2014. Daarnaast steunden diverse andere fondsen ons via de financiering van allerlei activiteiten. Vooral vanwege een tegenvallende opbrengst uit sponsorevenement *Heldenrace* liep het totaal aan particuliere donaties in 2013 licht terug ten opzichte van een jaar eerder. In 2014 proberen we dit tijt te keren en streven we naar hogere bedragen van meer particuliere donateurs.

Aan de fondsenwerving voor de projecten in het buitenland heeft PBI Nederland ook in 2013 hard gewerkt. Stichting Hartstra leverde op ons verzoek een bijdrage van € 3000 aan het nieuwe project van PBI in Kenia. Net als in voorgaande jaren ging, mede dankzij actieve lobby van PBI Nederland, in 2013 € 45.000 van Mensen met een Missie en € 25.000 van Kerk in Actie naar PBI Colombia. In Nederland kwam in 2013 het Mensenrechtenfonds van het Ministerie van Buitenlandse Zaken vrij. PBI Nederland heeft in samenwerking met de fondsenwerfers van PBI Colombia en PBI Mexico een aanvraag opgesteld en ingediend namens PBI Internationaal. Helaas is deze niet gehonoreerd, maar gelukkig doorstond PBI de organisatie-toets positief. Dit schept het vertrouwen dat we in de toekomst verder kunnen werken langs deze lijn. In 2014 zullen we als PBI Nederland verder kijken welke rol ons het beste past voor de fondsenwerving voor de projecten in het buitenland.

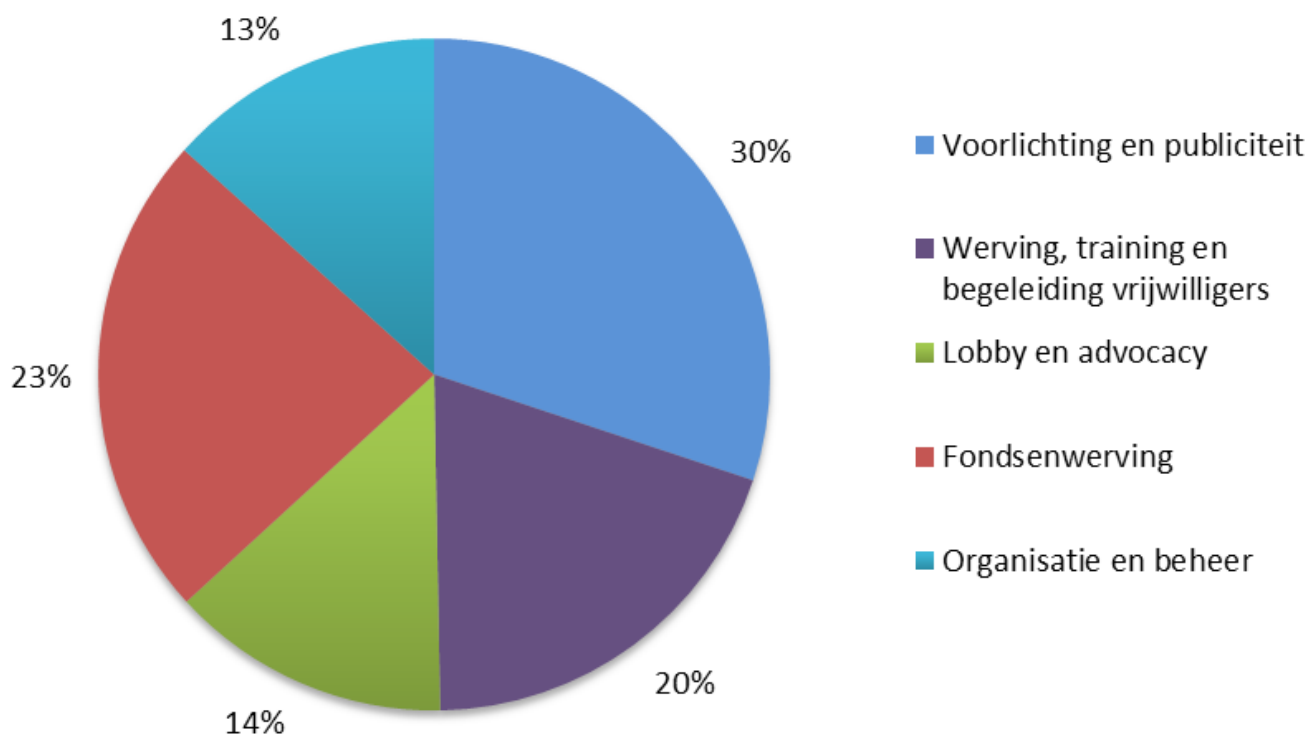
Financieel Resultaat PBI Nederland 2005 t/m 2013

Inkomsten PBI Nederland in 2013

Uitgaven PBI Nederland in 2013

Inkomsten PBI Nederland in 2013

Oxfam Novib (project <i>♀ Veilig in Actie ♀</i>) ¹	€ 26.499,33	22%
Legaten	€ 30.120,00	25%
Particuliere donaties	€ 13.980,48	12%
Projectfinanciering ²	€ 48.285,95	40%
Deelnamebijdragen	€ 1.555,80	1%
Totaal baten	€ 120.441,56	100%

Uitgaven PBI Nederland in 2013

Voorlichting en publiciteit	€ 33.760,72	30%
Werving, training en begeleiding vrijwilligers	€ 22.005,39	20%
Lobby en advocacy	€ 15.106,58	13%
Fondsenwerving ³	€ 26.306,58	23%
Organisatie en beheer ⁴	€ 14.979,91	13%
Totaal lasten	€ 112.159,19	100%

Het volledige financiële jaarverslag is kosteloos opvraagbaar bij het secretariaat van PBI Nederland.

Peace Brigades International – Afdeling Nederland is een Algemeen Nut Beogende Instelling. Dit houdt in dat wij voldoen aan de eisen die de Nederlandse overheid stelt aan het functioneren van goede doelen. Voor u betekent dit dat u uw financiële giften aan PBI Nederland kunt opvoeren als aftrekpost in uw belastingaangifte bij de Belastingdienst.

¹ PBI Nederland ontving in 2013 van Oxfam Novib € 79.498 voor de uitvoering van het project *♀ Veilig in Actie ♀*. 22% hiervan was bestemd voor activiteiten in 2013, de resterende 78% voor activiteiten in 2014.

² Inclusief € 10.000 van Stichting Doen uit 2012.

³ De salariskosten zijn evenredig ondergebracht onder de kerntaken.

⁴ Onder deze uitgavenpost vallen kosten zoals kantoorhuur en reiskostenvergoeding.

6. Internationale resultaten

In 2013 bood PBI directe bescherming en steun aan 145 vrouwen en 181 mannen. De 43 organisaties waar deze mensenrechtenverdedigers voor werken, bieden hulp aan duizenden vrouwen, mannen en kinderen wier fundamentele rechten worden geschonden. Zij lijden bijvoorbeeld onder landonteigening, verdwijning van familieleden, marteling en verkrachting door gewapende groepen. In 2013 gaf PBI 1041 dagen fysieke begeleiding aan mensenrechtenverdedigers, brachten wij 602 bezoeken aan begeleide organisaties en individuen en voerden wij honderden telefoongesprekken met hen. Het doel van deze contactmomenten varieert van het bieden van morele steun tot het op de hoogte blijven van het welzijn van mensenrechtenverdedigers tot het verlenen van hulp in het geval van specifieke veiligheidsincidenten. Op verzoek van mensenrechtenorganisaties faciliteerde PBI 61 workshops waaraan 564 vrouwelijke en 469 mannelijke mensenrechtenverdedigers deelnamen. Tijdens deze workshops kregen zij training in veiligheid en risicopreventie en in hoe om te gaan met de constante stress en psychologische druk inherent aan hun mensenrechtenwerk.

Tijdens 306 bijeenkomsten met lokale, regionale en nationale autoriteiten sprak PBI bezorgdheid uit en riepen wij ambtenaren op om hun verantwoordelijkheden te nemen in de bescherming van de mensenrechten in de projectlanden. Via 27 informatiepakketten en via filmmateriaal publiceerden we interviews, nieuwsberichten en achtergrondinformatie over de mensenrechtenverdedigers die we begeleiden en over (de obstakels van) hun werk. Daarnaast verspreidde PBI binnen het steunnetwerk maandelijks gedetailleerde informatie over de mensenrechtensituatie in de projectlanden. Onze unieke toegang tot gegevens, grondige analyses en objectiviteit vormen sleutelementen in de effectiviteit van de bescherming die we bieden. In 2013 activeerden wij 14 keer ons steunnetwerk vanwege zeer ernstige noodsituaties waarin door PBI begeleide mensenrechtenverdedigers zich bevonden.

Oud-president José Efraín Ríos Montt tijdens de genociderechtszaak tegen hem. Rechts achterin de zaal bevinden zich twee teamleden van PBI Guatemala, die het aanklagende juristencollectief tijdens het proces begeleidden. Foto: Sandra Sebastián.

7. Verhalen uit de praktijk

7.1. Hilde Koster vanuit Mexico

Sinds juni 2013 werkt Hilde Koster als projectvrijwilliger in het PBI-team in Oaxaca in het zuiden van Mexico. Zij beschrijft hoe PBI, in een door drugsgeweld verscheurd land, erin slaagt om zonder wapens bescherming te bieden aan mensenrechtenverdedigers.

Ook al lijken veel mensen te denken dat in Mexico op elke hoek van de straat de *narcoguerra* [drugsoorlog] hevig woedt, toch heeft de meerderheid van de bevolking geen wapen op zak.⁵ En waarom ook? Wie een gewone baan heeft, zoals ambtenaar, verkoopster van *esquite* [Mexicaanse maïssalade], taxichauffeur of kapster, heeft geen wapen nodig. Zij die er wel een nodig hebben, omdat zij het gevaarlijkste beroep in Mexico uitoefenen, willen er geen hebben.⁶ Journalisten en andere mensenrechtenverdedigers worden dagelijks geconfronteerd met de gevolgen van hun werk. Ze ontvangen smsjes of telefoontjes met doodsb bedreigingen, worden door een auto zonder nummerbord van de weg geduwd of worden beschoten als ze hun kinderen naar school willen brengen. Toch willen zij geen wapen dragen, want een wapen maakt hun leven er niet veiliger op. Een land waarin respect is voor de rechten van mensen daarentegen wel. Daarom is dat waar zij zich elke dag voor inzetten: recht op vrijheid van meningsuiting, recht op arbeid, recht op een eerlijk juridisch proces, recht op land, recht op de eigen cultuur, enzovoorts.

Deze mensen die bescherming bieden die ze zo hard nodig hebben, zónder wapens, is minder gevaarlijk dan vaak verondersteld. Want wat zou je met een wapen moeten als je wordt beschoten? Terugschieten? Dan loop je nog steeds de kans dat een kogel jou of je kind raakt. Van een wapen zou een afschrikwekkende werking uit moeten gaan? Voor een afschrikwekkende werking kun je beter bij de internationale gemeenschap aankloppen. De begeleiding die PBI biedt aan mensenrechtenverdedigers in Mexico is de zichtbaarheid van de internationale gemeenschap: de ambassades die de gouverneur om opheldering vragen van een confrontatie tussen het leger en de inwoners van een inheems dorp; de Europarlementariërs die aandringen op de verantwoordelijkheid van de Mexicaanse overheid om mensenrechtenverdragen na te leven.

Hilde Koster met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties in Oaxaca die zich zorgen maken over de windturbines op de Isthmus de Tehuantepec.

Sinds Hilde in juni 2013 begon met haar beschermingswerk als projectvrijwilliger, hebben verschillende ambassades meerdere malen contact opgenomen met de gouverneur van Oaxaca, op verzoek van PBI. Het team heeft tientallen gesprekken gevoerd met autoriteiten, onder andere om aan te dringen op betere bescherming voor mensenrechtenverdedigers door de overheid. Een grotere veiligheid kun je hun niet bieden, want, zoals een mensenrechtenverdediger in september illustreerde: “Jullie waren nog niet weg, of ze belden me om te vragen hoe ze de beschermende maatregelen beter konden implementeren”.

⁵ GunPolicy.org, [Mexico – Gun facts, figures and the law](#). Geraadpleegd april 2014.

⁶ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), [Journalism – One of the world’s most dangerous professions](#). Geraadpleegd april 2014.

7.2. Sanne de Swart vanuit Guatemala

Het langstlopende project van Peace Brigades International bevindt zich in Guatemala. Ruim 17 jaar geleden brachten de vredesakkoorden officieel een einde aan een 36-jarige burgeroorlog. Projectvrijwilliger Sanne de Swart legt uit waarom PBI in Guatemala desondanks nodig blijft.

Onlangs “vierde” PBI Guatemala haar 30e verjaardag. We betwijfelen of PBI’s aanwezigheid in Guatemala voor zo een lange tijd wel een reden is om iets te “vieren”. Als uiteindelijke doel streeft het project er immers naar dat het overbodig wordt. We hopen op een zodanige verbetering van de situatie van mensenrechtenverdedigers en de kracht van de instituties binnen de Guatemalteekse Staat en het rechtssysteem, dat internationale observatie in Guatemala haar toegevoegde waarde verliest en dus niet meer nodig is.

Helaas blijkt het tegenovergestelde het geval. Het tekenen van de vredesakkoorden in december 1996 ging gepaard met euforie. Vanwege de immense hoop en hoge verwachtingen vanuit alle hoeken van de samenleving en maatschappelijke organisaties, besloot PBI in 1999 het project in Guatemala te sluiten. Helaas zette de positieve trend niet door. PBI was amper uit het land vertrokken toen mensenrechtenverdedigers opnieuw verzoeken om beschermende begeleiding begonnen in te dienen. Omdat de aanvragen bleven komen, heropende PBI in 2003 het project. Sindsdien heeft Guatemala geen verbetering gezien qua mensenrechten en in 2013 ging de situatie zelfs gestaag achteruit. De 657 geregistreerde aanvallen en 18 moorden op mensenrechtenverdedigers in 2013, tegenover 326 aanvallen en 13 moorden in 2012, markeren 2013 als een zeer gewelddadig jaar voor mensenrechtenverdedigers, aldus de Guatemalteekse organisatie UDEFEGUA.

PBI ziet ook een duidelijke stijging in het gebruik van juridische aanklachten tegen mensenrechtenverdedigers om criminele activiteiten die zij niet hebben begaan. Door corruptie binnen het rechtssysteem blijft het vaak niet bij beschuldigingen, maar worden veel mensenrechtenverdedigers ook daadwerkelijk vervolgd en veroordeeld. Tegelijkertijd gaat het Openbaar Ministerie juist traag te werk bij aangiften die mensenrechtenverdedigers zelf indienen voor ernstige mensenrechtenschendingen. Op landelijk niveau vindt goedkeuring plaats van nieuwe wetsartikelen die openbaar demonstreren reduceren tot een misdad en het verzet tegen grootschalige (ontwikkelings)projecten en het verdedigen van land strafbaar stellen. Deze criminalisering gaat gepaard met lastercampagnes in kranten en via sociale media. Deze lastercampagnes richten zich niet alleen tegen lokale organisaties die PBI begeleidt, maar ook tegen internationale organisaties die hen ondersteunen, inclusief het project van PBI Guatemala zelf. Op deze manieren vernauwen zich de ruimten waarbinnen mensenrechtenverdedigers hun werk kunnen realiseren, de ruimten die PBI juist probeert te vergroten of op zijn minst open te houden.

Een lichtpuntje in 2013, voor zowel een groot deel van de Guatemalteekse bevolking als PBI Guatemala, vormde de rechtszaak en veroordeling van oud-president José Efraín Ríos Montt. Guatemalteekse gemeenschappen en organisaties strijden al drie decennia voor erkenning en gerechtigheid voor wat zich onder zijn bewind tijdens het gewapend conflict heeft afgespeeld. PBI Guatemala beschermt het advocatencollectief dat de zaak tegen de oud-generaal aanspande. Twee maanden lang bood het team, bovenop de gebruikelijke hoge werklast, zeer intensieve begeleiding aan de betrokken juristen. Het vonnis van 80 jaar celstraf voor genocide werd uitgebreid gevierd in het hele land. Maar binnen enkele weken, geheel binnen het karakter van de straffeloosheid die het Guatemalteekse rechtssysteem zo tekent, verklaarde het Hooggerechtshof deze uitspraak ongeldig. Desondanks beschouwen veel mensenrechtenverdedigers dit proces als een overwinning, omdat eindelijk getuigen hun verklaringen konden afleggen en de rechter tot een veroordeling kwam.

7.3. Pascal Bodemeijer vanuit Honduras

In 2013 heeft PBI een nieuw project geopend in Honduras en sinds oktober opereert een klein team vanuit de hoofdstad Tegucigalpa. Pascal Bodemeijer ondersteunt de werkzaamheden van PBI in het veld. Zij vertelt hoe dit project is opgestart, hoe zij hier zelf aan heeft bijgedragen en welke partijen hierbij betrokken zijn en worden.

Aan de opening van PBI's jongste project ging een lange periode vooraf. In 2010 diende een platform van Hondurese mensenrechtenorganisaties een verzoek tot begeleiding in bij PBI Guatemala. PBI beantwoordde dit met een uitgebreid (veld)onderzoek in Honduras naar de mensenrechtensituatie, de risico's die mensenrechtenverdedigers lopen en de rol die PBI zou kunnen spelen in hun bescherming. In januari 2013 nam het Internationaal Comité van PBI het officiële besluit om in dit Centraal-Amerikaanse land een nieuw project te starten. Degenen die dit onderzoek hadden uitgevoerd, vormden een projectcomité dat gedurende 2013 vanuit Guatemala en Europa de opening van PBI Honduras coördineerde. In juli vond de training plaats voor de eerste projectvrijwilligers. Vier kandidaten, allen met veldervaring als PBI-projectvrijwilliger in Colombia of Guatemala, werden geselecteerd. Eind september verhuisde Pascal naar Tegucigalpa in haar functie als *apoyo en terreno* [ondersteuning in het veld] om een paar dagen later de eerste twee projectvrijwilligers in Honduras op te vangen en het kersverse team ter plaatse bij te kunnen staan in het werk.

Van oktober tot en met december richtte het team zich op het leggen van contacten en opbouwen van vertrouwensbanden met lokale mensenrechtenverdedigers om kenbaarheid te geven aan de opening van het project. Al snel bleek de kwetsbaarheid van organisaties en individuen die zich inzetten voor de verdediging van mensenrechten in Honduras. Bedreigingen, fysiek geweld en criminalisering raken vooral inheemse gemeenschappen die pleiten voor de bescherming van natuurlijke hulpbronnen, boerencoöperaties die strijden voor hun recht op collectief grondbezit, journalisten die zich uitspreken tegen corruptie, vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en advocaten die al deze protagonisten juridische bijstand verlenen. Doen zij aangifte van deze voorvallen, dan botsen zij op tegen een muur van straffeloosheid en een gebrek aan toepassing van nationale en internationale beschermingsmechanismen. Dit leidt ertoe dat mensenrechtenverdedigers in Honduras zich bewegen in een situatie van chronische onveiligheid, die niet alleen de ruimte verkleint waarbinnen zij hun werk ter promotie van de mensenrechten kunnen uitvoeren, maar vaak ook levensbedreigend is.

PBI Honduras hoopt met haar aanwezigheid via fysieke begeleiding aan mensenrechtenverdedigers deze directe dreiging voor een aantal van hen zo veel mogelijk weg te kunnen nemen. Het nieuwe project put veel uit de expertise die PBI heeft opgebouwd in ruim 30 jaar ervaring in verschillende regio's, waaronder Centraal-Amerika. Politieke lobby is een effectief instrument gebleken om tekortkomingen in de uitvoering van beschermingsmechanismen te signaleren. Door hierover binnen en buiten Honduras bezorgdheden te uiten, beoogt PBI op lange termijn meer organisaties, individuen en gemeenschappen van onze aanwezigheid te laten profiteren. Daarnaast zal PBI Honduras via periodieke publicaties het internationale steunnetwerk informeren over specifieke gebeurtenissen die het werk van Hondurese mensenrechtenverdedigers inperken. Het meest recente voorbeeld hiervan is het rapport [Honduras: ¿Nuevo panorama para los derechos humanos? La defensa de los derechos humanos en el contexto electoral 2013](#), dat de situatie van mensenrechtenverdedigers tijdens de algemene verkiezingen van november 2013 in kaart brengt.

7.4. Clara Kooreman vanuit Colombia

Het enige project van PBI dat opereert in een land waar officieel een gewapend conflict woedt, bevindt zich in Colombia. Clara Kooreman vertrok in 2013 voor een tweede termijn als projectvrijwilliger naar dit oorlogsgebied, ditmaal naar het team in het noordelijke Urabá. Zij legt uit hoe je je als projectvrijwilliger kunt manoeuvreren in een context waar verschillende gewapende groepen tegen elkaar strijden en elke mensenrechtenactie wordt gepolitiseerd.

Voor Colombia was 2013 een bewogen jaar. De vredesonderhandelingen gingen in volle gang door, terwijl het tegelijkertijd verkiezingstijd was en het interne gewapende conflict zich voortzette. Voor de vredesonderhandelingen zitten guerrillabeweging FARC en de Colombiaanse regering om de tafel. Maar wat gebeurt er met de vele (neo)paramilitaire groeperingen die in het conflict opereren? Deze troepen stellen met name de economische belangen van onder andere de mijnbouw veilig en controleren – samen met guerrillatroepen – een groot deel van de drugshandel. Bovendien staan zij niet achter de vredesonderhandelingen, omdat zij vinden dat deze hun belangen schaden en macht aantasten. In hun pogingen om de vredesonderhandelingen te dwarsbomen schuwen zij geen geweld. Daarom worden zij er vaak van beticht het vredesproces tegen te werken. PBI Colombia begeleidt mensenrechtenverdedigers die op geweldloze wijze verzet bieden tegen het optreden van deze gewapende groepen en hierom ernstig worden bedreigd. In 2013 werden in Colombia 78 mensenrechtenverdedigers vermoord, negen meer dan in 2012. Daarnaast kwamen er 200 bedreigingen aan hun adres.

Als projectvrijwilliger is het moeilijk werken binnen zo'n complexe context waar veel verschillende gewapende groepen tegen elkaar strijden en mensenrechtenacties worden gepolitiseerd. Het komt bijvoorbeeld voor dat PBI een verzoek tot beschermende begeleiding ontvangt van een organisatie waarover geruchten circuleren dat zij banden zou hebben met één van de strijdende partijen. PBI ondervangt dit probleem door ruim de tijd te nemen om de bronnen van dergelijke zinspelingen te falsificeren of verifiëren en om grondig kennis te maken met de betreffende organisatie. Zo kan PBI bepalen of zij voldoet aan het geweldloosheidsprincipe alvorens de aanvraag eventueel te accepteren. Maar niet alleen de mensenrechtenverdedigers die PBI begeleidt worden gestigmatiseerd en ervan beschuldigd banden te hebben met gewapende groepen. Ook PBI is soms doelwit van dit soort laster. Een politicus in de regio Urabá verkondigt bijvoorbeeld regelmatig op Twitter dat de Comisión Intereclesial de Justicia y Paz (CIJP) en PBI onder één hoedje spelen met de FARC en zelfs verantwoordelijk zouden zijn voor moord. Dit brengt organisaties, hun medewerkers en hun achterban in diskrediet en in gevaar. In 2013 bleek daarom de noodzaak dat PBI zich via lobbygesprekken met hoge overheidsfunctionarissen blijft inzetten om de zichtbaarheid en legitimiteit van mensenrechtenverdedigers te vergroten. PBI wijst de Colombiaanse overheid op haar verantwoordelijkheid om hen en hun organisaties te beschermen en spoort haar aan tot daadwerkelijke implementatie van adequate beschermingsmaatregelen.

Inwoners van de door PBI begeleide vredesgemeenschap San José de Apartadó herdenken de massamoord van februari 2005.

7.5. Ingrid Kruijer vanuit Kenia

In 2013 heeft PBI haar eerste project in Afrika geopend, namelijk in Kenia. Het team voert echter nog geen begeleidingen uit aan mensenrechtenverdedigers. Ingrid Kruijer, die sinds augustus in Nairobi werkt als projectvrijwilliger, licht toe wat het in Kenia moeilijker dan elders maakt om met het beschermingswerk te starten.

Het opzetten van een nieuw project in een continent waar PBI nooit eerder aanwezigheid heeft gehad is geen gemakkelijke opgave. Eerst moet je de specifieke context en de dynamieken die daarin een rol spelen goed leren kennen en de interne structuren vanaf nul opzetten. PBI Kenia heeft veel productieve en participatieve discussies gevoerd over de manier waarop de organisatiestructuur en werkwijze zodanig vorm te geven dat mensenrechtenverdedigers in Kenia optimale steun hebben aan PBI's aanwezigheid. Meer dan 200 ontmoetingen met lokale en internationale mensenrechtenorganisaties en individuele mensenrechtenverdedigers en ongeveer 30 vergaderingen met instanties van de Verenigde Naties en ambassades dragen bij aan dit proces. Beetje bij beetje vergaart het project duidelijkheid over welke beschermingsmechanismen op welke manieren in Kenia adequaat en effectief ingezet kunnen gaan worden en inzicht in hoe de relatie met de autoriteiten vorm te geven. Zodra de noodzakelijke positieve contacten met autoriteiten gelegd zijn, zal PBI in toenemende mate andere manieren van beschermende begeleiding kunnen inzetten.

Hoewel PBI Kenia in 2013 weinig zichtbare projectactiviteiten, zoals fysieke begeleiding en internationale lobby, heeft uitgevoerd, betekent dit niet dat PBI afgelopen jaar niets voor de Keniaanse mensenrechtenverdedigers heeft kunnen betekenen. Veel van hen hebben aangegeven waarde te hechten aan de internationale solidariteit van PBI. Deze solidariteit moedigt hen aan om, ondanks de vele complicaties die ze tegenkomen, door te gaan met hun belangrijke missie: het verdedigen van de rechten van de gemeenschappen waarin ze werken. Daarnaast zijn veel bedreigingen aan het adres van mensenrechtenverdedigers doorverwezen naar (inter)nationale beschermingsorganisaties. Dankzij deze doorverwijzingen hebben deze instanties de zaken serieus opgepakt en de mensenrechtenverdedigers in kwestie gesteund. Daarnaast heeft PBI samen met een aantal mensenrechtenverdedigers informele veiligheidssessies uitgevoerd ter uitwisseling van ideeën over hoe zij zichzelf beter kunnen beschermen.

Team van PBI Kenia: Ingrid Kruijer (derde van links) en haar collega's.

7.6. Arno Driessen over Nepal

Per 31 december 2013 heeft PBI haar project in Nepal na acht jaar beëindigd. Landenspecialist Arno Driessen beschrijft waarom PBI het kantoor in hoofdstad Kathmandu heeft gesloten en hoe lokale organisaties het werk van PBI zullen overnemen.

Al enige tijd werkten er geen projectvrijwilliger van PBI meer in Nepal. Op verschillende gronden heeft PBI in 2013 besloten om haar aanwezigheid en activiteiten hier te beëindigen. De laatste jaren bleek het steeds moeilijker om in Nepal onze instrumenten van bescherming effectief te kunnen inzetten, zoals de politieke begeleiding middels vergaderingen met lokale autoriteiten. Dit komt mede door de verslechterde relatie tussen de Nepalese regering en buitenlandse non-gouvernementele organisaties. Daarnaast werd het voor PBI complexer om als internationale entiteit in Nepal een legale status in het land te behouden. Bovendien acht PBI andere (inter)nationale organisaties in Nepal voldoende in staat om zelf de voorheen door PBI geboden werkzaamheden uit te voeren. Het gaat hier bijvoorbeeld om de veiligheidstraining, risicoanalyse, capaciteitsopbouw en lobby en advocacy in het land zelf.

Ondanks het vertrek uit Nepal, blijft één van PBI's belangrijkste projecten ter bescherming van lokale mensenrechtenverdedigers, Nepal Monitor⁷, doorlopen. PBI richtte de website Nepal Monitor op met twee doelstellingen voor ogen. Ten eerste helpt dit project lokale organisaties alert te zijn op mensenrechtenschendingen en veiligheidsincidenten in hun directe omgeving. Ten tweede vergemakkelijkt deze website het voor alle partijen om informatie over dergelijke misstanden onder de aandacht te brengen van lokale, nationale en internationale organisaties. Een lokale organisatie zal het beheer over de Nepal Monitor van PBI overnemen.

Nepalese mensenrechtenverdedigers gaven aan PBI de positieve terugkoppeling dat Nepal Monitor voldoet aan hun verwachtingen. De website helpt hun de eigen veiligheidsituatie te analyseren en slaagt in haar doelstelling om individuen en organisaties beter in staat te stellen om adequaat op mensenrechtenschendingen en veiligheidsincidenten te reageren. De intentie om Nepal Monitor over te dragen aan een lokale organisatie past binnen het beleid van PBI betreffende capaciteitsopbouw op lokaal niveau en het bieden van ondersteuning bij het analyseren en beoordelen van veiligheidsrisico's. Naar verwachting wordt dit instrument op duurzame wijze verder uitgebouwd ter ondersteuning van Nepalese mensenrechtenverdedigers en is de overdracht van Nepal Monitor medio juli 2014 afgerond.

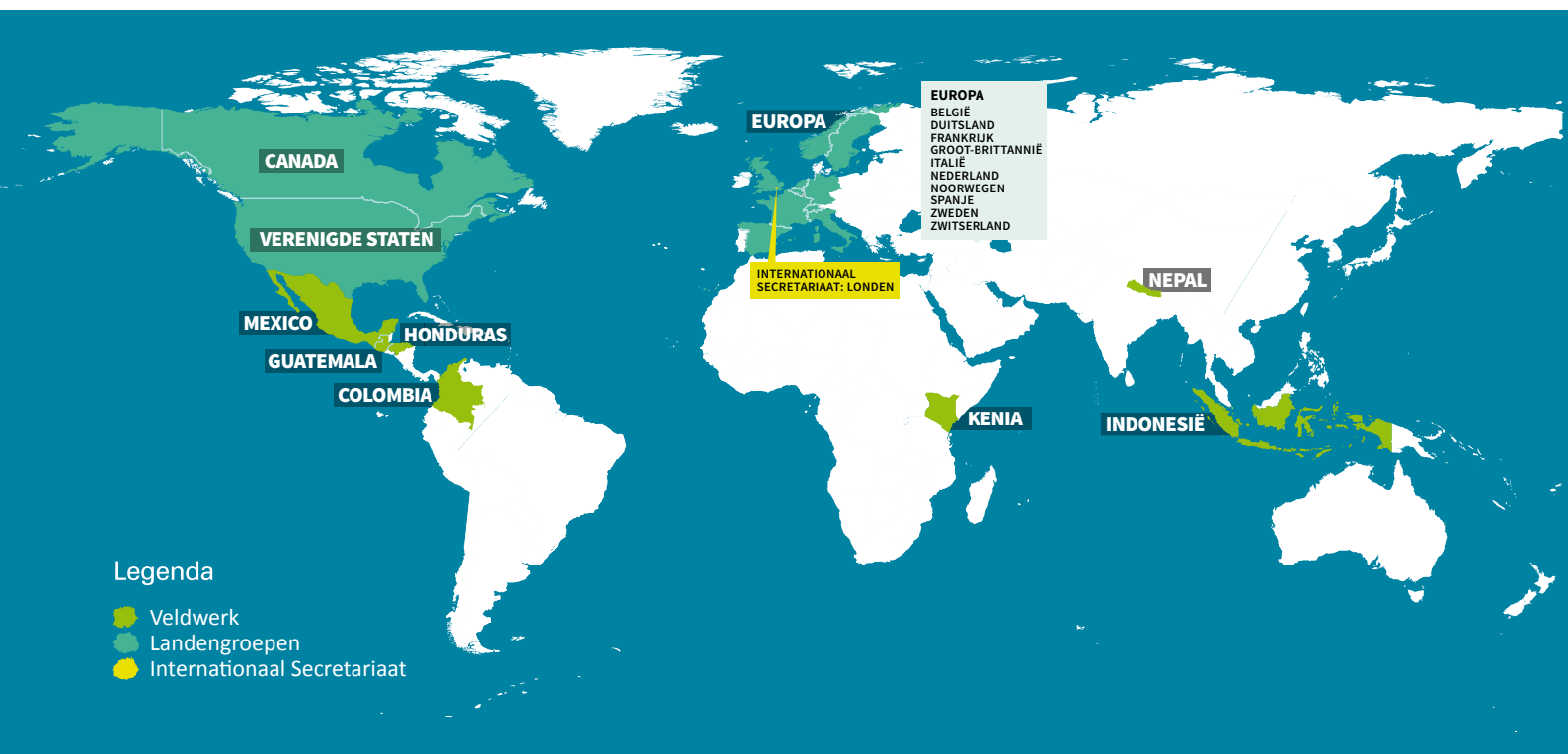
Bimala BK van de Dalit Feminist Uplift Organisation (DAFUO).

⁷ <https://nepalmonitor.org>.

7.7. Indonesië

PBI zag zich in 2011 genoodzaakt om het project in Indonesië te sluiten. Buitenlandse fysieke aanwezigheid bleek niet langer mogelijk. Omdat de mensenrechtensituatie echter precair bleef, heeft het project onderzoek gedaan naar andere mogelijkheden om steun te kunnen bieden. In 2013 voerde PBI een monitor uit naar de omstandigheden voor mensenrechtenverdedigers in Indonesië en in het bijzonder in Papoea. Samen met de Indonesische non-gouvernementele organisatie ELSAM in Jakarta werkte het project aan de ontwikkeling van een beschermings- en trainingsprogramma ter ondersteuning van Indonesische mensenrechtenverdedigers. Naar verwachting gaat dit nieuwe programma eind 2014 van start.

8. Wereldkaart Peace Brigades International

Peace Brigades International

Een projectvrijwilliger van PBI Guatemala begeleidt in Lanquín leden van CONAVIGUA, een organisatie van weduwen (en andere familieleden) die hun dierbaren, verdwenen tijdens de burgeroorlog, proberen terug te vinden.

Oudegracht 36 | 3511AP Utrecht | 0616498221 | info@peacebrigades.nl | Skype: pbi.nl
www.peacebrigades.nl | KvK: 41024240 | Triodos: NL46 TRIO 0390 5010 34

Volg PBI Nederland ook via:

